

Den 7. november 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Frederikshavn den 15. marts 2011

ENDELIG

J.nr. 2011-0452-6282/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	Bygningsmæssige forhold.....	4
2.1.	Ændringer siden sidst	4
2.2.	Den generelle vedligeholdelsesstandard.....	5
2.3.	Den nye tilbygning	6
2.3.1.	Værksted.....	6
2.3.2.	Personalefaciliteter	6
2.3.3.	Celler mv.	7
2.4.	Andre lokaler mv.	8
2.4.1.	Observationscelle	8
2.4.2.	Besøgslokale	8
2.4.3.	Gårdtursareal	9
3.	Beskæftigelse.....	9
3.1.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Frederikshavn	12
3.1.1.	Arbejde.....	12
3.1.2.	Kompensation for manglende arbejde.....	13
3.1.3.	Arbejdsfællesskab i cellerne	14
3.2.	Undervisning	14
3.3.	Behandling	18
4.	Fritid	18
5.	Samtale med talsmanden	21
5.1.	Fejl i lønsedler.....	21
5.2.	Telefonsamtaler	22
5.3.	Forplejning	24
6.	Andre forhold.....	28
6.1.	Talsmandsordning	28
6.2.	Udlændinge.....	28
7.	Sager.....	29
	Opfølgning	30
	Underretning	30

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand, som ændret ved lov nr. 502 af 12. juni 2009) foretog jeg den 7. oktober 2003 inspektion af Arresthuset i Frederikshavn. Den 15. januar 2004 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion. Inspektionen blev fulgt op i en opfølgingsrapport af 7. september 2004 og et afsluttende brev af 30. november 2004.

Ombudsmanden har en gang tidligere – i 1995 – foretaget inspektion af Arresthuset i Frederikshavn.

Den 15. marts 2011 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Frederikshavn. Samme dag inspicerede jeg Arresthuset i Nykøbing Mors og dagen efter Arresthuset i Aalborg.

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Frederikshavn strakte sig kun over et par timer og foregik på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset i 2003.

Inspektionen den 15. marts 2011 bestod af en samtale med talsmanden om generelle forhold og samtaler med ledelsen. Jeg besigtigede også det meste af arresthuset, herunder den tilbygning til arresthuset der er opført siden sidste inspektion.

De indsatte fik ved opslag før inspektionen mulighed for at få en samtale. I forlængelse heraf havde jeg – ud over med talsmanden – en samtale med en enkelt indsat. Samtalen skete i forlængelse af min samtale med talsmanden til uddybning af en klage fra talsmanden over at der tit er fejl i de lønsedler som de indsatte modtager.

De forhold som talsmanden og den indsatte bragte frem under samtalerne, forelagde jeg samme dag for ledelsen. Både talsmanden og den anden indsatte fik efter inspektionen breve fra mig som opfølgning på samtalerne.

Min samtale med talsmanden gav også anledning til at jeg stillede direktoratet nogle spørgsmål. Jeg henviser til pkt. 5.3 nedenfor.

Selv om det på forhånd var bestemt at jeg under inspektionen kun ville besigtige andre bygningsmæssige forhold end den nye tilbygning hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle andre ændringer i de bygningsmæssige og eventuelle ændringer i andre forhold siden inspektionen i 2003 der ikke fremgår af rapporten og opfølgningerne herpå fra denne inspektion, og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var, og om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2003.

Arresthuset besvarede min anmodning i brev af 4. marts 2011 med bilag. Med brev af samme dato modtog jeg fra Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland en ny husorden for Arresthuset i Frederikshavn som arrestinspektøren har udarbejdet, og som trådte i kraft samme dag. Med e-mail af 3. august 2011 har jeg modtaget en revideret husorden. Husordenen bygger på skabeloner som en arbejdsgruppe som arrestinspektøren havde nedsat, har udarbejdet for at skabe så ensartede regler som muligt i arresthusområdet. De enkelte arresthuse kan fastsætte regler som lokale forhold tilsiger. Ud over husordenen findes der en kort orientering som er lavet af hensyn til de indsatte der måske vil have svært ved at læse eller mangler overskud til at læse den mere omfangsrige husorden. Orienteringen skal udleveres i forbindelse med indsættelsessamtalen, og der er heri oplysning om at de egentlige regler for opholdet fremgår af husordenen der ligger i cellen.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om at låne akterne i de seneste 10 sager hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf før den 9. februar 2011 (varslingstidspunktet), dog ikke sager fra før 9. februar 2010. Disse sager er omtalt kort nedenfor i pkt. 7, men er ikke gennemgået nærmere i denne rapport. Sagerne vil i stedet indgå i en generel sag om behandlingen af disciplinærsager i arresthusene.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Frederikshavn, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget en enkelt sådan bemærkning i brev af 17. oktober 2011 fra arresthuset (sendt via arrestinspektøren). Bemærkningen er indarbejdet i denne rapport.

2. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af Arresthuset i Frederikshavn den 7. oktober 2003 indeholder i pkt. 2 en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold som de var dengang. Om ændringer siden da henviser jeg til pkt. 2.1.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen ud over den nye tilbygning kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, så jeg som allerede nævnt det meste af arresthuset under inspektionen den 15. marts 2011. Det er dog kun udvalgte bygningsmæssige forhold der er medtaget i rapporten.

2.1. Ændringer siden sidst

Arresthuset har som tidligere nævnt fået en ny tilbygning siden sidst. Den er beskrevet nærmere i pkt. 2.3.

Kapaciteten i arresthuset er i forbindelse med opførelsen af tilbygningen blevet udvidet fra 23 til 28 indsatte. De indsatte er fordelt i 26 enkeltceller og 1 dobbeltcelle.

Som følge af at der er indrettet nye personalefaciliteter i tilbygningen, er de tidligere lokaler til personalet for enden af cellegangen i stueetagen omdannet til 2 celler og gangareal. Det tidligere personaletoilet og bad dette sted er nu blevet til et ekstra toilet og bad til de indsatte på denne etage. På gangarealet findes nu arresthusets bibliotek. Der er kommet nyt linoleum der er lidt lysere end linoleummet på resten af gangarealet.

I forbindelse med opførelsen af tilbygningen fik arresthuset også renoveret baderummet i kælderen så det kan bruges både som baderum og vaskerum til de indsatte.

Gårdtursarealet er også renoveret i forbindelse med opførelsen af tilbygningen.

I 2010 har arresthuset desuden indrettet endnu et kondirum så arresthuset nu har 2 kondirum – et med styrketræningsmaskiner og et med kondiredskaber. I brevet af 4. marts 2011 har arresthuset oplyst at etableringen af det ekstra kondirum er sket i forbindelse med at direktoratet i 2010 bevilgede ekstra penge til indkøb af nyt inventar til kondirummet.

Det nye kondirum er indrettet i et tidligere arbejdslokale ved siden af det andet kondirum. Det nye kondirum har et såkaldt stødgulv og indeholder forskellige maskiner og en del håndvægte. Der var ingen vejledninger i brugen af maskinerne, men det blev

oplyst at der er instruktør til stede i rummet når det benyttes af de indsatte. Det er en af arresthusets funktionærer der har det såkaldte "green-card".

Desuden er en del af gangen i kælderens indrettet som et (lukket) rygelokale til de indsatte. Ifølge bygningstegningerne er der et vindue så det er muligt at lufte ud. På inspektionstidspunktet var arresthuset desuden netop gået i gang med at renovere lokaler i den gamle retsbygning ved siden af arresthuset så de kan indrettes til mødelokaler.

2.2. Den generelle vedligeholdelsesstandard

Som nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarderne, herunder inventarets stand, var.

I brevet af 4. marts 2011 har arresthuset oplyst følgende:

"Arresthuset forsøger løbende at vedligeholde både gange, celler og andre rum, og har i den forbindelse en vedligeholdelsesmappe, hvor alle lokaler gennemgås mindst en gang månedligt, og hvor der noteres, hvis der er sket skader på rummene, hvorefter de renoveres. Arresthuset forsøger ligeledes at vedligeholde væggene med maling, når belægget tillader det.

Arresthuset har i forbindelse med udvidelsen fået nyt celleinventar i 5 celler, men har stadig i resten (22) det gamle inventar. Det har været et stort ønske fra arrestens side at få udskiftet dette inventar, men arresten har ikke selv haft mulighed for dette økonomisk.

Derfor ansøgte arresten direktoratet den 16. april 2010 om ekstrabevilling til udskiftning af celleinventaret i disse celler. Arresten har endnu ikke fået denne bevilling, men har løbende rykket for dette, og er stillet i udsigt, at ansøgningen er højt prioriteret."

Under inspektionen så jeg som tidligere nævnt det meste af arresthuset, herunder en celle i den nye tilbygning og en enkelt anden celle som begge havde nyt celleinventar. Vedligeholdelsesstandarderne af det jeg så, var generelt set god.

Jeg har noteret mig at arresthuset gennemgår alle lokaler mindst en gang om måneden og udbedrer skader der konstateres i forbindelse med denne gennemgang. Jeg går ud fra at det også omfatter inventaret i cellerne.

Jeg har endvidere noteret mig at arresthuset også løbende maler de celler der trænger til det, når det er muligt.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af arresthusets ansøgning til direktoratet om nyt celleinventar til de resterende celler.

2.3. Den nye tilbygning

Denne tilbygning er lavet vinkelret på den eksisterende del af arresthuset ca. midt på bygningen. Tilbygningen er – ligesom arresthuset i øvrigt – i 3 etager der omfatter kælder, stueetage og 1. sal. I kælderen er der et værksted, i stueetagen personalefaciliteter og på 1. sal 3 celler samt toilet og bad. Der er elevator i tilbygningen til alle 3 etager.

I opfølgingsrapporten af 7. september 2004 fra sidste inspektion noterede jeg mig de oplysninger der blev givet dengang om indretningen af den nye tilbygning som på det tidspunkt var i færd med at blive projekteret. Dengang var det tanken at tilbygningen skulle indeholde 5 celler, lagerlokale, besøgsrum samt bad og toilet. Det endelige resultat afviger, som det fremgår, i et vist omfang fra de oprindelige planer.

2.3.1. Værksted

Det nye værksted i tilbygningen er et stort lokale med 2 tilhørende teknikrum. På værkstedet stod der nogle borde på hjul, en maskine til indpakning og en palle med kasser med arbejdsmateriale. Værkstedet fremstod noget rodet på inspektionstidspunktet.

Der er adgang til dette værksted fra gangen i den oprindelige bygning (hvor der er andre arbejdslokaler mv.).

2.3.2. Personalefaciliteter

Personalefaciliteterne i den nye tilbygning omfatter bl.a. en vagtstue, et lokale til overnatning samt toiletter og bad til personalet. Vagtstuen går et lille stykke ind på selve cellegangen, og der er vinduer ud til gangen, herunder i den ene side, så det er muligt at overskue noget af cellegangen fra vagtstuen.

2.3.3. Celler mv.

På 1. sal er der som nævnt 3 nye celler samt toilet og bad. For enden af gangen er der en tremmedør ud til en mindre gang og elevatoren. Det blev oplyst at købmandshandel foregår dette sted.

Cellernes størrelse svarer til de øvrige celler i arresthuset. Der er mindre dørtrin ved cellerne.

Toilet og bad er i et lokale hvor der også er opsat vaskemaskine og tørretumbler. Toiletet er et særskilt rum i dette lokale med en dør der – ligesom døren ud til cellegangen – kan låses. Badet er en bruseniche med et forhæng og en kant ved gulvet. Der er også en håndvask.

I opfølgingsrapporten fra min sidste inspektion af arresthuset nævnte jeg at direktoratet i en anden sag havde orienteret mig om at det var besluttet at 3 af cellerne i det nye byggeri i Arresthuset i Frederikshavn ville blive indrettet med handicaptollet og bad så de blev egnede til personer med handicap.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvorfor celleafsnittet i tilbygningen ikke er indrettet som planlagt dengang.

Vinduet i cellerne består af en stor rude og et mindre aflangt vindue der kan åbnes. På grund af en spærre for oven kan vinduet dog ikke lukkes helt op. Bag denne del af vinduet er der monteret en plade med huller, og der er tremmer udvendigt for hele vinduet.

Ruderne i vinduerne er matterede. Det blev oplyst at der (som det også fremgår af rapporten om min sidste inspektion af arresthuset) er boligbebyggelse overfor.

De matterede ruder gør at det ikke er muligt for de indsatte at kigge ud af vinduet, og at dagslysindfaldet er begrænset. Jeg beder om at få oplyst hvorfor denne løsning er valgt i stedet for ruder med en film der gør det muligt at se ud, men ikke ind, ad vinduet.

2.4. Andre lokaler mv.

2.4.1. Observationscelle

Arresthuset har som nævnt i rapporten fra min tidligere inspektion af arresthuset en observationscelle der ligger i kælderens. Det blev også denne gang oplyst at cellen bruges meget sjældent. Den havde kun været brugt én gang siden 2009.

Døren åbner indad, men hængslerne er afrundede.

I loftet i cellen er der en plade. Mellem denne plade og loftet var der et mellemrum som jeg nævnte muligvis kunne udgøre et sikkerhedsmæssigt problem. Det blev oplyst at cellens varmekilde ligger bag pladen i loftet. Jeg forstår det sådan at det derfor ikke vil være hensigtsmæssigt at fuge i revnen mellem pladen og loftet.

Jeg går ud fra at arresthuset i forlængelse af mine bemærkninger under inspektionen har overvejet hvad der i stedet kan gøres for at sikre at der ikke er noget sikkerhedsmæssigt problem forbundet med den nævnte revne. Jeg beder om at få oplyst resultatet af disse overvejelser.

2.4.2. Besøgslokale

Den 12. februar 2011 satte en indsat (der var placeret i arresthusets besøgslokale på grund af overbelægning) ild til besøgslokalet der brændte ned. Arresthuset havde derfor etableret et midlertidigt besøgslokale i et lokale på 1. sal. Det drejer sig om det advokatværelse der også er omtalt i rapporten fra min sidste inspektion af arresthuset. Lokalet ligger i den tidligere retsbygning der støder op til og har gennemgang til arresthuset.

I brevet af 4. marts 2011 oplyste arresthuset at arresthuset længe havde ønsket at udvide besøgslokalet – der har samme størrelse som en celle – ved at inddrage et kontor (af samme størrelse) ved siden af. Det er i brevet oplyst at arresthuset den 26. juni 2009 sendte en ansøgning til Direktoratet for Kriminalforsorgen om en sådan ombygning, men endnu ikke havde fået bevilling til det.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset nu havde fået bevilling til at ombygge besøgslokalet som ønsket. Det blev oplyst at der også ville blive etableret et særskilt toilet i lokalet. På sigt er det hensigten at etablere et gårdareal til besøgslokalet der derfor vil få en dør for enden af lokalet.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om at få oplyst om besøgslokalet nu er ombygget, eller hvornår det forventes at være ombygget.

Da arresthuset er med i det projekt om børneansvarlige som er iværksat i 2 fængsler og 2 arresthuse på foranledning af Institut for Menneskerettigheder, går jeg ud fra at lokalet er eller vil blive indrettet børnevenligt.

2.4.3. Gårdtursareal

Ved inspektionen i 2003 havde arresthuset 2 gårde på henholdsvis ca. 50 og ca. 25 m², men det lille gårdtursareal blev primært anvendt som lager. Gårdene var adskilt af en mur.

Arresthuset har fortsat 2 gårdtursarealer der ligger på hver sin side af et lager, men under inspektionen blev det oplyst at arresthuset kun benytter det ene gårdtursareal – det til venstre for lageret. Arresthuset oplyste i den forbindelse at de indsatte ikke bruger gården ret meget.

I gården – der som tidligere nævnt er renoveret i forbindelse med opførelsen af tilbygningen – er der opsat 2 borde og bænke-sæt under en overdækning for enden. Der stod også en skraldespand.

Gården er i en god stand, men fremstod lidt trist. Om fysisk aktivitet i gården henviser jeg til pkt. 4.

3. Beskæftigelse

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse mv. af de indsatte i kriminalforsorgens institutioner).

De indsatte kan beskæftiges med enten arbejde, undervisning eller anden godkendt aktivitet, herunder forbehandling og programvirksomhed.

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der krav om en vis beskæftigelse. Ifølge resultatkontrakten mellem Arresthuset i Frederikshavn, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland og Direktoratet for Kriminalforsorgen for 2011 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, under-

visning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 45 pct. af budgetbelægningen. Resultatkontrakterne har tidligere år indeholdt krav om en beskæftigelsesgrad på 60 pct.

Jeg er (bl.a.) fra inspektion af andre arresthuse bekendt med at der generelt er store problemer med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene.

Folketingets Retsudvalg har stillet en række spørgsmål til justitsministeren om beskæftigelsen i kriminalforsorgen (senest den 19. august 2011, kort tid før der blev udskrevet valg).

Om beskæftigelse af indsatte i arresthusene har justitsministeren anført følgende i et svar af 20. december 2010 på et tidligere spørgsmål nr. 335 fra Folketingets Retsudvalg:

"I arresthusene er der som udgangspunkt mulighed for beskæftigelse gennem arbejde, undervisning eller behandling. Hertil kommer andre godkendte aktiviteter som eksempelvis motion, kreative fag og undervisningsprojekter med erhvervsrettet sigte. Udbuddet af beskæftigelsesmuligheder er tilrettelagt, således at de indsattes ønsker i videst muligt omfang tilgodeses.

Beskæftigelsen anses for særdeles vigtig i arresthusene, dels på grund af hensynet til udviklingen af de indsattes kompetencer, dels på grund af nødvendigheden af at oprette en meningsfyldt hverdag for de varetægtsfængslede. Det er dog ikke altid muligt at efterkomme ønsker fra de indsatte om beskæftigelse. Bl.a. har kriminalforsorgen i 2009 og 2010 på grund af eftervirkningerne af finanskrisen oplevet en markant nedgang i ordretilgangen til produktionsvirksomheden. Dette har afstedkommet en kraftig reduktion af beskæftigelsen ved produktionsvirksomhed i arresthusene generelt.

For enkelte arresthuse har det derfor i perioder ikke været muligt at tilbyde beskæftigelse inden for produktionsvirksomheden. I de tilfælde, hvor man ikke har kunnet tilbyde anden form for beskæftigelse til en varetægtsfængslet, er denne blevet kompenseret økonomisk herfor i henhold til gældende regler. Med henblik på at fastholde beskæftigelsestilbuddet i videst muligt omfang har Kriminalforsorgen i denne situation, som mange andre virksomheder, forsøgt at strække arbejdsopgaverne ved arbejdsdeling og etableringen af alternative beskæftigelsestilbud, hvor de enkelte arresthuse eksempelvis har arrangeret forskellige projekter med kreativt indhold så som maling, brugskunstproduktion mv. Beskæftigelsen

ved undervisning, behandling og andre godkendte aktiviteter samt rengøring og bygningsvedligeholdelse har ikke været påvirket af finanskrisen, og disse tilbud har derfor ligget på et stabilt niveau i denne periode.”

I et svar af 17. marts 2011 til Retsudvalget har justitsministeren desuden bl.a. anført følgende:

”Med henblik på at tiltrække nye arbejdsopgaver og flere samarbejdspartnere har Kriminalforsorgen det seneste år gennemført en række initiativer, f.eks. markedsføringskampagner i den lokale presse, en særlig hjemmeside for arresthusene og salgskurser for medarbejdere der foretager opsøgende salg.”

Den nævnte hjemmeside er www.arresthuset.dk der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

På grund af problemerne med at skaffe arbejde til de indsatte rettede jeg i brev af 20. november 2009 henvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg modtog herefter et svar af 26. april 2010 fra direktoratet der var vedlagt udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de 3 arrestinspektører. Den 1. marts 2011 sendte jeg et brev til direktoratet som jeg har gengivet noget af indholdet af i rapporten om min inspektion af Arresthuset i Køge den 27. april 2010. Jeg modtog herefter et brev af 5. oktober 2011 fra direktoratet. I dette brev har direktoratet bl.a. redegjort nærmere for hvordan beskæftigelsesgraden beregnes, for den aktuelle beskæftigelsessituation, for initiativer til udvikling af beskæftigelsen og for undervisning.

Med hensyn til den aktuelle beskæftigelsessituation i arresthusene har direktoratet bl.a. oplyst at eftervirkningerne af finanskrisen i begyndelsen af 2011 ”var ved at klinge lidt af”, og at halvårsprognosen for 2011 viste en positiv udvikling i beskæftigelsen ved arbejde.

For så vidt angår beskæftigelsessituationen i arresthusene i Midt- og Nordjylland blev det under min inspektion af Arresthuset i Frederikshavn oplyst at det gik rimeligt godt i de fleste af områdets arresthuse. Jeg har i rapporten om inspektionen den 16. marts 2011 af Arresthuset i Aalborg bedt Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland om en samlet udtalelse om beskæftigelsessituationen i dette arresthusområde.

3.1. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Frederikshavn

3.1.1. Arbejde

Ved min inspektion af Arresthuset i Frederikshavn den 7. oktober 2003 blev det oplyst at arresthuset kunne beskæftige op til 13 indsatte på værkstederne. Ifølge oplysningerne om arresthuset på hjemmesiden www.arresthuset.dk kan arresthuset nu beskæftige 15 indsatte på arresthusets værksteder, men under inspektionen blev det oplyst at arresthuset vil kunne beskæftige op til 17 indsatte på værkstederne. Selv om kapaciteten er steget med 5 indsatte, er der procentvis tale om en stigning i andelen af indsatte i arresthuset som kan beskæftiges i værkstederne.

Indsatte der ikke beskæftiges på værkstederne, kan beskæftiges i cellen, som gangmænd eller med vedligeholdelse af arresthuset.

Ved inspektionen i 2003 blev det også oplyst at arresthuset stort set altid havde fuld beskæftigelse. Ved inspektionen den 15. marts 2011 blev det oplyst at der ikke var beskæftigelse til alle de indsatte, men at beskæftigelsessituationen i arresthuset var rimelig og bedre end i de andre arresthuse i området. I 2010 udbetalte arresthuset kun dusør for manglende arbejde de sidste 3 måneder, og kun i begrænset omfang. På inspektionstidspunktet havde arresthuset arbejde for 5 kunder.

At det går bedre for Arresthuset i Frederikshavn end for de andre arresthuse i området skyldes dels at arresthuset har oparbejdet en god kundekreds, dels at arresthuset har gode værksteds- og lagerfaciliteter samt gode tilkørselsforhold. Overvagtmasteren i arresthuset har desuden tidligere været regionsværksmester, og der er stor fokus på beskæftigelsen.

Arresthuset i Frederikshavn har på hjemmesiden www.arresthuset.dk oplyst om de arbejdsopgaver som arresthuset kan varetage.

Jeg har noteret mig at beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Frederikshavn på inspektionstidspunktet fortsat – og på trods af de generelle problemer med beskæftigelse til de indsatte i arresthusene – var rimelig god. Så vidt jeg forstod, går det generelt rimeligt godt med beskæftigelsen i Arresthuset i Frederikshavn, men jeg beder alligevel arresthuset om at oplyse hvordan beskæftigelsessituationen har udviklet sig siden inspektionen den 15. marts 2011, herunder med hensyn til cellearbejde.

Af resultatkontrakten mellem arresthuset og direktoratet fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende

følger produktionsvirksomhedens økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Jeg beder om at modtage den senest udarbejdede prognose for produktionsvirksomheden i arresthuset. Hvis der er udarbejdet et samlet notat herom for arresthusene i området, kan der blot henvises til svar på min tilsvarende anmodning i sagen om min inspektion af Arresthuset i Aalborg.

Selv om arresthuset kunne beskæftige (helt) op til 13 indsatte på værkstederne, bad jeg i rapporten om inspektionen i 2003 arresthuset om at overveje en rotationsordning blandt de indsatte. I opfølgingsrapporten noterede jeg mig at arresthuset ikke generelt kunne lave en sådan ordning, men at arresthuset i perioder med manglende arbejde ville være opmærksom på muligheden for en rotationsordning.

Jeg går ud fra at arresthuset fortsat vil være opmærksom herpå hvis der mangler beskæftigelse. Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 3.1.2.

3.1.2. Kompensation for manglende arbejde

I justitsministerens svar af 28. september 2009 og 18. maj 2010 på henholdsvis spørgsmål nr. 1197 og spørgsmål nr. 960 fra Folketingets Retsudvalg er det oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter eller anden godkendt aktivitet der kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende. Jeg henviser også til det senere svar af 20. december 2010 på spørgsmål nr. 335 som jeg har citeret fra ovenfor.

Så længe arresthuset ikke har problemer med at skaffe beskæftigelse til de indsatte, opstår der ikke spørgsmål om kompensation for manglende tilbud om beskæftigelse.

Under afsnittet om fællesskab i arresthusets husorden er det nævnt at 2 indsatte kan have fællesskab i arbejdstiden hvis de ikke kan tilbydes beskæftigelse. Det er dog en forudsætning at det er praktisk muligt, og at ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod.

Jeg har noteret mig at arresthuset tilbyder at kompensere for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden ved at give de indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, lov til at være sammen 2 og 2 i cellerne i arbejdstiden.

3.1.3. Arbejdsfællesskab i cellerne

De (op til 17) indsatte der beskæftiges på værkstederne, har arbejde i fællesskab.

Spørgsmålet om muligheden for at arbejde sammen 2 og 2 indgik i rapporten om min sidste inspektion af arresthuset i 2003. Jeg gik ud fra at arresthuset var opmærksom på det der var anført om arbejdsfællesskab i pkt. 8 i den vejledning som direktoratet havde udsendt i 2002 om indsattes adgang til fællesskab. Samme bestemmelse findes nu i pkt. 20 i den nugældende fællesskabsvejledning (nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

Direktoratet har (senest i brev af 26. april 2010 i den generelle sag som jeg har rejst om beskæftigelsen i arresthusene) tilkendegivet at det er direktoratets opfattelse at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten via arresthusets fællesskabsregler eller i husordenen.

Af husordenen for Arresthuset i Frederikshavn fremgår det under afsnittet "Fællesskab" (men ikke under afsnittet om arbejde) at 2 indsatte kan arbejde sammen i en celle hvis det er praktisk muligt og ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod.

Jeg har noteret mig at det fremgår af husordenen at der er mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne under de forudsætninger der er angivet i pkt. 20 i fællesskabsvejledningen.

3.2. Undervisning

De indsatte kan som nævnt også beskæftiges ved undervisning.

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte har mulighed for at modtage undervisning i arresthuset hver onsdag formiddag, og at de skal aflevere en anmodningseddél til personalet hvis de ønsker undervisning.

Der er ikke oplysning om hvilke fag der kan undervises i. Ved min sidste inspektion af arresthuset blev det oplyst at de indsatte kunne undervises i almindelige skolefag fra 1.- 10. klasse, men at der primært blev undervist i dansk. Jeg går ud fra at det fortsat gør sig gældende.

Jeg beder dog arresthuset om at oplyse nærmere om hvad undervisningen omfatter.

Ved min sidste inspektion af arresthuset blev det oplyst at arresthuset var tildelt 174 undervisningstimer om året, og at alle timer blev udnyttet.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på et spørgsmål nr. 182 fra Folketingets Retsudvalg fremgår det at Arresthuset i Frederikshavn (der nu har 5 flere indsatte end i 2003) nu er tildelt 194 undervisningstimer om året.

Under inspektionen blev det oplyst at der er undervisning 4 timer om ugen, og at der i gennemsnit er 4-5 indsatte der modtager undervisning. Ingen af de indsatte er beskæftiget fuld tid med undervisning/uddannelse, og de kan således være beskæftiget med arbejde eller anden godkendt aktivitet ved siden af.

Undervisningen varetages af en lærer fra Statsfængslet på Kragsskovhede der vurderer de indsattes behov for undervisning. Det blev oplyst at behovet skønnes dækket med det antal timer som arresthuset er tildelt. Omfanget af undervisning indberettes via KØLS (Kriminalforsorgens Klient-Økonomi & LønSystem).

Jeg har noteret mig at behovet for undervisning i arresthuset skønnes dækket. Jeg går ud fra at det gælder både i forhold til antallet af timer og de fag der (kan) undervises i.

Jeg har endvidere noteret mit at læreren vurderer behovet for undervisning, og jeg går derfor også ud fra at (arresthuset eller) læreren opfordrer indsatte der kan have behov for almindelig skoleundervisning, men ikke selv henvender sig, til at deltage i sådan undervisning. Desuden går jeg ud fra at de indsatte informeres grundigt om undervisningstilbuddene i arresthuset, jf. nærmere opfølgingsrapporten i sagen om min seneste inspektion af Arresthuset i Sønderborg.

I undervisningslokalet er der to sikrede pc'er der kan benyttes til undervisningen. Der var tale om helt nye pc'er som arresthuset havde fået i forbindelse med etableringen af det sikrede pc-netværk til brug for undervisning i arresthusene.

Under min inspektion senere samme dag af Arresthuset i Nykøbing Mors blev det nævnt at de sikrede pc'er som dette arresthus havde fået til undervisningsbrug, endnu ikke var taget i brug. Det blev oplyst at det skyldtes krav fra direktoratet om at de kun måtte benyttes under overvågning hvilket Arresthuset i Nykøbing Mors ikke havde ressourcer til.

Selv om det ikke under min inspektion tidligere samme dag af Arresthuset i Frederikshavn blev nævnt om det samme gjorde sig gældende i dette arresthus, forstod jeg under samtalen med ledelsen i Arresthuset i Nykøbing Mors, herunder Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland, at der var tale om et mere generelt problem i arresthusene. Under min inspektion dagen efter af Arresthuset i Aalborg – der har 2 lærere der skiftevis er til stede 4 dage om ugen – blev det dog oplyst at det sikrede pc-netværk var taget i brug dette sted, og at det fungerer godt.

Da det som nævnt under inspektionen af Arresthuset i Nykøbing Mors blev oplyst at der var tale om et mere generelt problem, besluttede jeg at udskille spørgsmålet om (hindringer for) anvendelsen af det sikrede pc-netværk i arresthusene til en særskilt sag som blev rejst med hjemmel i ombudsmandslovens § 17, stk. 1. I denne sag blev direktoratet i brev af 22. marts 2011 bedt om en udtalelse om dette spørgsmål.

Jeg modtog svar fra direktoratet i brev af 3. april 2011. Direktoratet oplyste heri at retningslinjerne for opsyn ved indsattes brug af det sikrede pc-netværk i de lukkede fængsler og arresthusene var blevet præciseret på baggrund af flere henvendelser fra de institutioner der bruger dette. Af præciseringen fremgår det at netværket vurderes sikkert nok til at kunne benyttes af indsatte uden at der deltager en lærer eller andet bemyndiget personale.

Direktoratet oplyste samtidig nærmere om det ansvar som lærerne eller andet bemyndiget personale har lokalt i de enkelte institutioner i forbindelse med brugen af det sikrede pc-netværk.

I brev af 26. april 2011 til direktoratet noterede jeg mig det oplyste.

Jeg går på denne baggrund ud fra at det sikrede pc-netværk (nu) er taget i brug i arresthuset. Jeg beder om at få oplyst om det har ført til at flere indsatte nu deltager i undervisning i arresthuset, og om behovet for undervisning dermed er blevet større nu hvor de indsatte har mulighed for at anvende det sikrede pc-netværk i undervisningen.

Jeg beder også arresthuset om at oplyse om arresthusets erfaringer indtil videre med ordningen.

Desuden går jeg ud fra at oplysningen i husordenen om at der for tiden ikke er pc'er til rådighed for de indsatte vil blive rettet.

Det blev under inspektionen oplyst at undervisningen normalt foregår som enkeltundervisning i det lokale som både er undervisningslokale og lægeværelse, eller eventuelt i cellerne. Læreren giver eleverne opgaver for fra gang til gang, og hvis der er behov for det, hjælper personalet de indsatte med lektierne.

I fællesskabsvejledningens pkt. 21 er det nævnt at der i det omfang der er bygningsmæssige muligheder for det, bør indrettes et undervisningslokale i arresthuset der indeholder de mest basale undervisningsmidler samt pc'er så de indsatte kan tilbydes undervisning i fællesskab. I visse situationer vil hensynet til udnyttelsen af ressourcerne til undervisning kunne medføre at det er mest hensigtsmæssigt at undervisning finder sted i egen celle.

Jeg beder om oplysning om praksis i arresthuset med hensyn til at undervise indsatte sammen i læge-/undervisningslokalet. Jeg er opmærksom på den begrænsede plads der er i dette lokale.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse om arresthuset har overvejet at lade de indsatte lave lektier sammen i arbejdstiden. Som det fremgår af rapporten om min inspektion samme dag af Arresthuset i Nykøbing Mors, er det muligt i dette arresthus.

Direktoratet har sammen med arrestinspektørerne foretaget en undersøgelse af undervisningen i arresthusene i hele landet. Jeg har i rapporten om min inspektion den 16. marts 2011 af Arresthuset i Aalborg redegjort nærmere for denne undersøgelse. Som også nævnt i denne rapport har jeg i sagen om min inspektion den 23. oktober 2009 af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af undersøgelsen og hvad det giver direktoratet anledning til. Jeg har herefter modtaget

en udtalelse af 7. marts 2011 der er gengivet i en opfølgingsrapport af 25. august 2011 i sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder hvor jeg har bedt om yderligere underretning. I rapporten om Arresthuset i Aalborg er også en gengivelse af oplysninger om undervisning som jeg har modtaget fra direktoratet i en anden generel sag.

3.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner, herunder i arresthusene.

I husordenen for Arresthuset i Frederikshavn er der orientering om muligheden for forbehandling/misbrugsbehandling. Det fremgår at behandlingen omfatter misbrug både af euforiserende stoffer og alkohol. Det fremgår endvidere at arresthuset har tilknyttet en misbrugsbehandler der kommer i arresthuset 2 dage om ugen.

Jeg beder om at få oplyst hvor mange der normalt deltager i misbrugsbehandling i arresthuset, og hvor behandlingen foregår.

4. Fritid

Der er oplysning om fritidstilbuddene og adgangen til cellefællesskab i arresthusets husorden. Der er adgang til fritidstilbuddene mellem kl. 16.00 og 20.30 på hverdage og mellem kl. 9.00 og 15.00 de øvrige dage. De indsatte skal tilmelde sig hvis de ønsker at benytte fritidstilbuddene der omfatter kondirummene og billardrummet. Der må være 3 indsatte sammen ad gangen i kondirummene og 2 i billardrummet. Døren er låst under brugen af lokalerne. Det fremgår ikke hvor lang tid ad gangen den indsatte må benytte fritidsrummene.

Jeg beder om oplysning herom og anbefaler at det kommer til at fremgå af husordenen.

Ifølge husordenen har de indsatte adgang til fællesskab i fritiden i mindst 2 timer dagligt medmindre ganske særlige ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør sig gældende. Der må højst være 2 indsatte sammen under cellefællesskab. Hvis indsatte på dobbeltcellen ønsker fællesskab med andre end hinanden, skal det foregå på en enkeltcelle.

Det fremgår desuden af husordenen at de indsatte har krav på minimum 1 times gårdtur om dagen. Gårdtur afvikles på hverdage mellem kl. 16.00 og 17.00 og de andre dage mellem kl. 13.30 og 14.30. Det er nævnt at holdene til gårdtur sammensættes af personalet ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Under inspektionen oplyste arresthuset at alle de indsatte måtte være i gården samtidig, men at de indsatte, som også tidligere nævnt, ikke benytter gården særlig meget. Da der kun er afsat 1 time om dagen til gårdtur, og da arresthuset kun anvender en gård, er det heller ikke muligt at opdele de indsatte og samtidig overholde reglen om adgang til gården i mindst 1 time om dagen.

Ved min sidste inspektion af arresthuset blev det oplyst at der ikke var mulighed for boldspil i gården fordi der (også dengang) almindeligvis blev afholdt gårdtur for alle arresthusets indsatte på samme tid. Jeg bad arresthuset om at oplyse om der havde været fremsat ønske om boldspil i gården, herunder f.eks. opsætning af en basketballkurv. Da den ene gård ikke blev anvendt, bad jeg også arresthuset om at oplyse om mulighederne for at benytte denne gård til (visse former for) boldspil.

Arresthuset oplyste herefter at der ikke havde været fremsat ønske om boldspil. Arresthuset oplyste også at der tidligere havde været en basketballkurv i gården, men at den kun holdt kort tid da den blev slået itu. Arresthuset oplevede problemer med at de indsatte mest brugte bolden til at skyde mod hinanden.

Direktoratet havde af arresthuset telefonisk fået oplyst at et nyt sammenhængende gårdtursareal indgik i projektet om udvidelse af kapaciteten i arresthuset, og at arresthuset ved indretningen af det nye gårdtursareal ville sørge for at der blev mulighed for boldspil. Direktoratet henholdt sig hertil, og jeg noterede mig det oplyste.

Under inspektionen denne gang blev det (igen) oplyst at der tidligere har været mulighed for at spille basketball i gården, men at arresthuset måtte opgive denne mulighed fordi det gav anledning til konflikter. Jeg går ud fra at der hermed sigtes til den mulighed der allerede var opgivet ved min sidste inspektion af arresthuset, og ikke et nyt forsøg på at etablere basketball i gården.

Jeg beder om at få oplyst om det er rigtigt forstået.

Efter min opfattelse bør de indsatte – også under gårdtur – så vidt muligt kunne udfolde sig fysisk. Jeg har noteret mig at der ikke som forudsat er indrettet et nyt sammenhængende gårdtursareal, men jeg beder alligevel arresthuset om at oplyse baggrunden for at der – som jeg forstår det – ikke som bebudet dengang er etableret mulighed for boldspil (f.eks. i den ene af gårdene) – eller eventuel anden form for fysisk aktivitet.

De indsatte har også mulighed for at låne bøger og tidsskrifter fra arresthusets bibliotek eller gennem bibliotekaren der kommer i arresthuset på tidspunkter der er angivet på et opslag i arresthuset. Arresthusets bogsamling omfatter også enkelte bøger på engelsk og tysk. Det er muligt at låne andre udenlandske bøger og cd'er gennem bibliotekaren. Det er nævnt i husordenen at der for enden af bogreolen i arresthuset findes en liste over de bøger mv. der kan lånes gennem bibliotekaren.

Arresthuset råder også over forskellige spil som de indsatte kan låne.

Desuden er det ifølge husordenen muligt gennem arresthuset at købe PlayStation 2 og tilbehør hertil. De indsatte gøres i husordenen udtrykkeligt opmærksomme på at det ikke er muligt at medbringe en indkøbt PlayStation til et lukket fængsel.

Samme ordning findes ifølge husordenen for Arresthuset i Nykøbing Mors. Da husordenerne er udfærdiget på baggrund af en skabelon for at skabe så ensartede regler som muligt i arresthusene under Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland, går jeg ud fra at samme ordning findes i andre arresthuse i dette område. (Fra min inspektion den 5. november 2009 af Arresthuset i Århus er jeg dog bekendt med at det i dette arresthus er muligt at låne en PlayStation og nu også spille PlayStation i et "spillelokale" hvor der er opsat 4 PlayStations).

Jeg er bekendt med at der i de fleste andre arresthuse er etableret ordninger hvorefter de indsatte kan leje en PlayStation 2 af arresthuset. Jeg henviser i den forbindelse til pkt. 34 i genstandsvejledningen (nu nr. 9856 af 5. november 2009). Det er her nævnt at forbuddet i bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 11, mod udlevering af egne spillekonsoller der kan omdannes til et kommunikationsudstyr, ikke er til hinder for at der i arresthusene (som hidtil) etableres lokalt fastsatte udlåns-/udlejningsordninger af plomberede spillekonsoller af den nævnte type hvis det konkret er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

Det er forskelligt hvor mange spillekonsoller de enkelte arresthuse råder over til udlejning. Som det fremgår af rapporterne om mine inspektioner i 2010 af arresthusene i

Esbjerg og Vejle, er der enighed blandt de 10 arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn om at der i arresthusene i dette område bør være en PlayStation pr. 5 indsatte. I sagerne om mine inspektioner i 2009 af arresthuse i Syd- og Sønderjylland har arrestinspektøren efterfølgende oplyst at PlayStation 2-konsoller ofte går i stykker og snart vil udgå. Arrestinspektøren oplyste endvidere at der ikke er den store efterspørgsel efter at leje PlayStation hvilket sandsynligvis skyldes at der er mange tv-kanaler til rådighed, og at de indsatte har dvd-afspiller i deres tv-apparater.

Efter min opfattelse bør der ikke kun inden for de enkelte arresthusområder, men også for alle tre områder være nogenlunde ensartede regler og praksis. På baggrund af det oplyste i sagerne om arresthusene i Syd- og Sønderjylland har jeg imidlertid ikke fundet grundlag for at bede arrestinspektøren om at overveje at etablere en lejeordning i arresthusene, men jeg beder om at få oplyst i hvilket omfang de indsatte har tv med indbygget dvd-afspiller.

5. Samtale med talsmanden

Under min samtale med talsmanden rejste han følgende spørgsmål:

5.1. Fejl i lønsedler

Talsmanden oplyste at flere indsatte havde sagt at der tit er fejl i de lønsedler som de indsatte modtager. Det kan f.eks. være tillæg der ikke er taget med. Jeg talte bagefter med en anden indsat der flere gange havde oplevet sådanne fejl og havde klaget til ledelsen over det.

Talsmanden nævnte også at lønsedlerne er svære at forstå.

Under min afsluttende samtale med ledelsen blev det oplyst at ledelsen kun havde modtaget få klager over lønsedler der ikke var korrekte. Ledelsen opfordrede de indsatte til at henvende sig til overvagtmasteren hvis de mener at der er fejl i deres lønsedler.

I min skriftlige opfølgning til talsmanden i brevet af 22. marts 2011 henviste jeg indsatte der mener at der er fejl i deres lønsedler, eller som ønsker at få uddybet lønsedlerne, til at henvende sig til overvagtmasteren. Jeg nævnte samtidig at jeg gik ud fra at arresthuset vil tage hånd om problemet hvis det viser sig at der ofte er fejl i lønsedler.

Jeg foretager mig således ikke mere vedrørende dette forhold i inspektionssagen. Dog henleder jeg opmærksomheden på det oplyste om at de indsatte mener at lønsedlerne er svære at forstå.

5.2. Telefonsamtaler

Talsmanden klagede for det første over at det ikke er muligt for afsonere at føre en privat telefonsamtale uden at samtalen påhøres af personalet i vagtstuen. Talsmanden oplyste at telefonsamtalerne ikke optages som det sker i andre arresthuse, og at telefonen ikke er afskærmet som i andre arresthuse. De indsatte synes at det er ubehageligt at personalet og eventuelt andre indsatte lytter med.

Jeg så efterfølgende telefonen til de indsatte brug der er opsat på væggen ved siden af vagtstuen, og ikke er afskærmet.

Ledelsen oplyste under inspektionen at arresthuset påhører alle samtaler fra denne telefon da arresthuset ikke har mulighed for at optage samtalerne. Arresthuset har også en trådløs telefon som indsatte kan få med ind i cellen til samtaler der ikke skal påhøres, det vil sige samtaler med advokater mfl. (jf. § 4 i telefonbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 232 af 5. marts 2011). Alle andre samtaler skulle foregå fra telefonen på væggen.

Ledelsen oplyste endvidere at de indsatte kan lukke døren til cellegangen når de taler i telefon, men at mange vælger at gå lige rundt om hjørnet med telefonen.

Ledelsen oplyste også at ledelsen var ved at undersøge muligheden for at opsætte en telefonboks på cellegangen som i andre arresthuse og optage samtalerne i stedet.

Jeg bad i brevet af 22. marts 2011 arresthuset om at underrette mig om resultatet af denne undersøgelse og ledelsens overvejelser på baggrund heraf. Jeg nævnte desuden at jeg under inspektionen havde henledt arresthusets opmærksomhed på at der efter reglerne om afsoneres adgang til at telefonere skal foretages en konkret vurdering af behovet for at påhøre (eller aflytte) telefonsamtaler. Udgangspunktet i lukkede institutioner er at samtalerne skal påhøres eller aflyttes, men det kan undlades hvis det ikke findes nødvendigt af nærmere anførte grunde. Jeg henviste til straffuldbyrdeslovens § 57, stk. 3, jf. stk. 2, der er gengivet i arresthusets nye husorden, der trådte i kraft den 4. marts 2011.

Jeg gik på denne baggrund ud fra at arresthuset fremover ville foretage en konkret vurdering af om telefonsamtaler skal påhøres (eller aflyttes).

Arrestinspektøren har med brev af 1. juni 2011 sendt kopi af et brev af samme dag fra arresthuset hvori der redegøres for hvordan afviklingen af de indsattes telefonsamtaler i arresthuset nu foregår. Kopi af brevet er også sendt til direktoratet.

Det fremgår af brevene at arresthuset i stedet for at opsætte en telefonboks på gangen har etableret et telefonrum i kælderen hvor de indsatte kan foretage deres private samtaler til familie og bekendte uforstyrret.

Det fremgår også at arresthusets ledelse i hvert enkelt tilfælde (ved oprettelse af telefontilladelsen) nu foretager en konkret vurdering af om telefonsamtalen kan ske uden påhør. Hvis det er tilfældet, kan samtalen gennemføres i kælderen. Hvis der skal ske påhør, skal samtalen ske fra telefonen ved personalekontoret hvor den indsatte kan lukke døren ud til cellegangen så andre indsatte ikke kan overhøre samtalen.

I arresthusets brev er det også oplyst at arresthuset ikke har mulighed for at optage de indsattes samtaler og heller ikke ved om det kan ske i andre arresthuse i området.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig på baggrund heraf ikke mere vedrørende spørgsmålet om de indsattes mulighed for at tale uforstyrret i telefon og spørgsmålet om at påhøre (eller aflytte) samtalerne.

Talsmanden nævnte også at Arresthuset i Frederikshavn ikke giver varetægtsarrestanter samme mulighed for at telefonere som (f.eks.) arresthusene i Randers og Århus. Han spurgte også hvorfor varetægtsarrestanter ikke får lov til at ringe i videre omfang når brev- og besøgskontrol ophæves.

Jeg orienterede talsmanden om at Direktoratet for Kriminalforsorgen for tiden overvejer spørgsmålet om varetægtsarrestanternes adgang til at telefonere og forventede at de generelle overvejelser ville være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011. Jeg gentog for god ordens skyld dette i mit opfølgende brev til talsmanden og oplyste at direktoratet ville orientere mig om udfaldet af overvejelserne. Jeg har endnu ikke modtaget denne orientering fra direktoratet der i brev af 1. juli 2011 har oplyst at direktoratets stillingtagen er udskudt til efteråret 2011.

På inspektionstidspunktet var Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland i færd med at udfærdige nye husordener for alle området's arresthuse. Som tidligere nævnt er det sket efter en skabelon for at skabe så ensartede regler som muligt, herunder med

hensyn til telefonering. I husordenerne er der også en gengivelse af reglerne om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere.

I mit brev til talsmanden meddelte jeg at jeg på denne baggrund ikke foretog mig mere vedrørende hans klage over forskellig praksis i arresthusene, men at telefonordningen vil indgå i rapporten om inspektionen.

For så vidt angår spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere afventer jeg indtil videre svar fra direktoratet.

Jeg har i øvrigt noteret mig at der i husordenen er fastsat regler om den praktiske gennemførelse af afsoneres ret til at telefonere, jf. § 5, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen. Det fremgår heraf at de indsatte kan føre 2 samtaler om ugen af ca. 10 minutters varighed i tidsrummet mellem kl. 20.00 og 21.00 på hverdage og mellem kl. 11.00 og 21.00 på andre dage. Jeg har noteret mig at det samtidig udtrykkeligt fremgår at der efter en konkret vurdering kan gives tilladelse til flere eller længere samtaler.

5.3. Forplejning

Talsmanden fremsatte på de indsattes vegne ønske om at få erstattet nogle af de retter der modtages fra produktionskøkkenet i Sdr. Omme med andre retter, eller at arresthuset får mulighed for selv at vælge hvad de ønsker. Han nævnte hvilke retter de indsatte ønsker udskiftet, og oplyste at der altid smides meget mad ud når disse retter serveres.

På forespørgsel oplyste talsmanden at de indsatte om morgenen bliver spurgt om de ønsker den varme mad, og at der derfor ikke varmes mere op end hvad der er bestilt.

Han oplyste desuden at pålægspakkerne sejler i vand når de er tøet op, fordi tilbehøret/pynten ligger sammen med kødpålægget. Han ønskede at der ikke kommer noget (som helst) oven på kødpålægget, men at pynt serveres ved siden af.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at arresthuset ikke kan vælge mellem forskellige retter og heller ikke vælge retter fra, men kun vælge uger. Hvis arresthuset vælger en uge fra, bliver maden for ensformig.

Det blev endvidere oplyst at der som følge af indsattes fravalg når de spørges om morgenen, indimellem er "restedage" med de retter som de indsatte har valgt fra.

Ledelsen bekræftede i øvrigt talsmandens oplysninger og oplyste at pynten til pålægget afgiver væske når det tøs op.

Fra (bl.a.) sagen om min inspektion i 2009 af Arresthuset i Sønderborg er jeg bekendt med at der er sket en række ændringer i kostforplejningen siden september 2009. Årsagen hertil er et ønske om at gøre forplejningen til indsatte i arresthusene mere tidsvarende og ernæringsmæssig rigtig. For så vidt angår den kolde mad har produktionskøkkenerne siden marts 2010 benyttet firerums-bakken hvor pålægget er pyntet.

Den nye forplejningsordning for arresthusene er også omtalt i kriminalforsorgens årsrapport for 2009 hvor bl.a. følgende er anført:

”En arbejdsgruppe i kriminalforsorgen bestående af faguddannede kokke og andre ernæringseksperter har sammensat en månedsmenu på 28 forskellige retter og 14 pålægspakker ud fra nutidens smagsløg, viden om de indsattes foretrukne retter og den nyeste viden om ernæring. Den nye forplejningsordning er fleksibel og giver den enkelte indsatte mulighed for at til- eller fravælge retter (...).”

Da talsmandens klage over forplejningen ikke vedrørte Arresthuset i Frederikshavn, men var en mere generel klage over (visse forhold ved) forplejningen, besluttede jeg at udskille dette spørgsmål fra inspektionssagen og oprette en særskilt sag. I denne sag bad jeg om direktoratets bemærkninger til det talsmanden har anført. Jeg nævnte også at direktoratet i sit svar af 7. marts 2011 i sagen om inspektionen af Arresthuset i Sønderborg ikke havde svaret på min anmodning om oplysning om erfaringerne indtil videre med ændringen med hensyn til den kolde forplejning.

Jeg har modtaget svar fra direktoratet i denne sag i brev af 5. maj 2011. I dette brev har direktoratet anført følgende:

”...

Direktoratet skal beklage, at man ikke i inspektionssagen vedrørende Arresthuset i Frederikshavn [Sønderborg, min rettelse] har orienteret ombudsmanden om de foreløbige erfaringer med den nye kostforplejningsordning. Direktoratet er imidlertid af den opfattelse, at de nye 28 middagsretter og 12 pålægspakker generelt er blevet vel modtaget af de indsatte. Opfattelsen bygger bl.a. på den løbende dialog med produktionskøkkenerne, men også på, at direktoratet kun har modtaget ganske få klager fra indsatte i de ca. 18 måneder, den nye ordning har eksisteret

– dette skal ses i lyset af, at der i perioden er serveret ca. 450.000 middagsretter og ca. 375.000 pålægspakker.

Direktoratet er som nævnt i løbende dialog med produktionskøkkenerne om muligheden for at forbedre konceptet og de enkelte retter og pålægspakker. Det er endvidere besluttet at udvide denne kreds med 2-3 repræsentanter fra arresthusene for også at inddrage brugersynspunkter i den fremadrettede udvikling. Det er tanken, at kostgruppen mødes et par gange om året og efter behov, hvis det i særlige tilfælde skønnes påkrævet.

Med hensyn til talsmandens ønske om større valgfrihed i forhold til den varme kost er det direktoratets opfattelse, at det eksisterende tilbud fra produktionskøkkenerne giver mulighed for den fornødne fleksibilitet. Maden bestilles af arresthusene via Indkøbsportalen på direktoratets intranet, og leveres ugentligt til arresthusene. Der kan ganske rigtigt ikke fravælges enkelte retter i en ugemenu. Dette skyldes hensynet til produktionskøkkenernes planlægning og distribution. Men arresthusene behøver ikke at bestille ugemenuen til samtlige indsatte, men kan frit vælge mellem faste middagsretter, fisk og retter med indmad. Da ikke forbrugte middagsretter kan opbevares på frys og efterfølgende tilbydes til indsatte, er det også med til at give mulighed for en større valgfrihed.

Det vil dog være ganske svært for det enkelte arresthus og for produktionskøkkenerne at administrere en løsning med fuldstændig valgfrihed for de indsatte. Arresthusene har indsatte med kort opholdstid, og det vil betyde, at man ikke altid kan forudse, hvilke indsatte der vil være i huset den følgende uge. Ernæringsmæssigt vil det heller ikke være ønskeligt, at de indsatte ikke modtager den varierede kost, som ugemenuerne lægger op til.

Direktoratet vil imidlertid fortsætte dialogen med arrestforvarerkredsen for at styrke fleksibiliteten af institutionernes indkøb af forplejning via indkøbsportalen.

For så vidt angår problemet med væde i pålægsbakken kan direktoratet oplyse, at man er bekendt med problematikken, der skyldes, at noget tilbehør afgiver mere væde end andet. Det er klart utilfredsstillende, hvis pålægspakken ikke kan serveres uden denne utilsigtede mængde væde, og direktoratet vil finde en løsning på problemet.

Direktoratet fik tidligere, hvor tilbehøret til pålægget blev serveret separat emballeret, klager over frås med emballagen og ønsker derfor ikke umiddelbart at gå tilbage til denne ordning.

Der arbejdes for øjeblikket på at finde alternativer til de typer tilbehør, som har givet anledning til problemet. Direktoratet forventer, at produktionskøkkenerne i løbet af 2 uger vil erstatte de pågældende typer tilbehør.”

Jeg har i den nævnte sag (efter citat af direktoratets udtalelse og fra årsrapporten for 2009) anført følgende i et brev af 18. juli 2011 til direktoratet:

”For så vidt angår den varme mad forstår jeg at det i princippet er muligt at lade de indsatte vælge frit mellem de forskellige faste middagsretter mv., idet arresthusene ikke behøver at bestille ugemenuen til alle de indsatte. En sådan ordning vil dog ifølge direktoratet både være svær at administrere og heller ikke ønskelig. Der er således – så vidt jeg forstår det – ikke tale om at de indsatte har adgang til frit at til- og fravælge retter som årsrapporten giver indtryk af, men om at de enkelte arresthuse kan give de indsatte mulighed for at fravælge ugemenuen og i stedet vælge mellem de faste middagsretter mv.

Jeg har ingen bemærkninger hertil. Jeg har i den forbindelse noteret mig det oplyste om at direktoratet vil fortsætte dialogen med arrestforvarerkredsen for at styrke fleksibiliteten af indkøb via indkøbsportalen.

Som nævnt oplyste ledelsen i Arresthuset i Frederikshavn under min inspektion dér at der ikke kunne vælges mellem de forskellige varme retter. Jeg går (nu) ud fra at ledelsen hermed sigtede til ugemenuen. Da arresthuset ikke nævnte noget om muligheden for i stedet at vælge mellem faste middagsretter mv., går jeg ud fra at direktoratet vil overveje om der er behov for udtrykkeligt at gøre alle arresthusene opmærksomme på at de ikke behøver at bestille ugemenuen til alle indsatte, men kan vælge mellem de faste middagsretter, fisk og retter med indmad.

For så vidt angår den kolde forplejning beder jeg om at blive underrettet om den løsning som jeg går ud fra at der nu er fundet på problemet med utilsigtede mængder væde i pålægspakkerne.”

I brev af 5. august 2011 har direktoratet oplyst at det tilbehør der gav anledning til problemet med væde, nu er udskiftet.

Da spørgsmålet om forplejningen som nævnt blev udskilt fra inspektionssagen, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold ud over at orientere arresthuset, arrestinspektøren og de indsatte om direktoratets udtalelse og mit svar til direktoratet i den anledning.

Det tilføjes at jeg har noteret mig at de indsatte ifølge arresthusets husorden har mulighed for at bestille enten grillmad eller pizza udefra alle ugens dage (grillmad tirsdag til fredag og pizza mandag, lørdag og søn- og helligdage).

6. Andre forhold

6.1. Talsmandsordning

Der er fastsat regler om talsmandsordningen i arresthuset i husordenen. Reglerne omfatter alle de forhold som der efter talsmandsbekendtgørelsens § 8 skal være fastsat regler om.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset udarbejder referat fra talsmandsmøderne der finder sted hver 2. måned.

Jeg beder om at få oplyst hvor samtaler mellem talsmanden og indsatte der har ønsket at tale med talsmanden, finder sted.

Jeg går i øvrigt ud fra at der løbende følges op på de spørgsmål der rejses på møderne med talsmanden.

6.2. Udlændinge

Spørgsmålet om at oversætte husordenen indgik i rapporten og opfølgningen derpå om inspektionen af arresthuset i 2003, jf. denne rapports pkt. 6.12. Husordenen blev efter inspektionen oversat til engelsk.

Arrestinspektøren oplyste under inspektionen den 16. marts 2011 af Arresthuset i Aalborg at husordenen også ville komme på engelsk.

Jeg går ud fra at det også gælder husordenen for Arresthuset i Frederikshavn.

For så vidt angår adgang til aviser mv. på andre sprog end dansk fremgår det at af husordenen at de indsatte kan få udskrifter af udenlandske aviser fra internettet i det omfang personalet kan printe dem ud fra internettet, og via biblioteksordningen.

Jeg har noteret mig at der i husordenen – som jeg som nævnt går ud fra vil komme på engelsk – er oplyst om adgangen til udenlandske aviser, jf. § 58, stk. 3, i straffuldbyrdesloven og § 77, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen. Efter disse bestemmelser bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser mv. på deres eget sprog.

Til orientering for arresthuset og arrestinspektøren kan jeg oplyse at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med inspektion den 6. maj 2009 af Statsfængslet i Nyborg rejste en generel sag om oversættelse mv. for udenlandske indsatte. Baggrunden herfor var bl.a. at der i Statsfængslet Nyborg er et større antal udlændinge.

Nogle af de problemstillinger der blev rejst i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Nyborg kan gøre sig gældende for alle kriminalforsorgens institutioner hvor der er udlændinge der ikke forstår dansk.

I rapporten om inspektionen den 16. marts 2011 af Arresthuset i Aalborg har jeg nærmere omtalt den generelle sag som er afsluttet.

Ud over at gøre opmærksom på denne generelle sag og det som ombudsmanden har anført i sagen, jf. gengivelsen heraf i rapporten om Arresthuset i Aalborg, som jeg går ud fra også kan være relevant for Arresthuset i Frederikshavn, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold i relation til min inspektion af dette arresthus.

7. Sager

Som nævnt i pkt. 1. bad jeg under inspektionen om at låne akterne i de seneste 10 sager hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf før den 9. februar 2011 (varslingstidspunktet), dog ikke sager fra før den 9. februar 2010. Jeg modtog samme dag i alt 10 sager fra arresthuset der er fordelt med 6 forhørsager og 4 bødeforlægssager. De 10 sager vedrører forhold der har fundet sted i perioden mellem den 29. november 2010 og 8. februar 2011. Rapporterne omfatter 9 indsatte.

Som også nævnt i pkt. 1 indeholder denne rapport ikke en gennemgang af disse sager der i stedet vil blive gennemgået i en generel sag om behandlingen af disciplinærsager i arresthusene.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Frederikshavn, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef